

Investigation of Scientific Journals Related to the Basic Field of Educational Sciences Published in Dergipark

Bayram ÖZER¹

Merve AYDIN²

To cite this article:

Özer, B. Aydın, M. (2022). Investigation of scientific journals related to the basic field of educational sciences published in Dergipark [Dergipark'ta yayınlanan eğitim bilimleri temel alanıyla ilgili bilimsel dergilerin incelenmesi] *Electronic Journal of Education Sciences*, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 11(22), 273-290 DOI: 10.55605/ejedus.1122528

Research article

Received: 2022-05-28

Accepted: 2022-08-23

Abstract

The aim of this thesis is to evaluate the scientific competence of academic journals in the field of educational sciences in the Journal Park database in the light of various quantitative indicators. The document analysis approach of the qualitative research design was used to reach the information that will respond to the main purpose of the research. The current situation was analyzed with the obtained statistical data. The universe of the study consists of scientific journals that publish on the basic field of educational sciences. The sample of it consists of 200 scientific journals in the basic field of educational sciences scanned on the DergiPark website between 03.05.2019-27.05.2019. Turkish and English abstracts and keywords of journal articles. Considering the titles of the authors of the studies, it was found that the number of assistant professors and research assistants was high. According to the results obtained, it has been determined that the journals have features that increase their scientific qualities, considering the criteria such as editor, editorial board, publication rules, spelling rules. In line with all these findings, it shows that DergiPark serves to increase the visibility and use of scientific journals in Turkey and in the world, to ensure widespread and advanced use of a system that enables them to be managed in electronic environment, and to ensure the development of academic publishing in Turkey in accordance with quality and standards.

Keywords: Scientific journal, open access, e-journal, DergiPark, TR index, ULAKBİM, editor, referee.

¹Assoc. Prof. Dr., , Ondokuzmayıs University, bayramozer@omu.edu.tr [0000-0003-4375-4104](https://orcid.org/0000-0003-4375-4104)

²Master of Education Candidate, Ondokuzmayıs University mrvydn2602@gmail.com, [0000-0002-3556-4207](https://orcid.org/0000-0002-3556-4207)

Dergipark'ta Yayınlanan Eğitim Bilimleri Temel Alanıyla İlgili Bilimsel Dergilerin İncelenmesi

Bayram ÖZER³ Merve AYDIN⁴

Atıf için:

Özer, B. Aydın, M. (2022). Investigation of scientific journals related to the basic field of educational sciences published in Dergipark [Dergipark'ta yayınlanan eğitim bilimleri temel alanıyla ilgili bilimsel dergilerin incelenmesi] *Electronic Journal of Education Sciences*, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 11(22), 273-290 DOI: 10.55605/ejedus.1122528

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 2022-05-28

Kabul Tarihi: 2022-08-23

Öz

Bu araştırma, DergiPark veri tabanında eğitim bilimleri temel alanında yer alan akademik dergilerin bilimsel yeterliliklerini çeşitli niceliksel göstergeler ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamındaki dergilerin uluslararası standartlara ve süreçlere istikrarlı bir biçime uyup uymadıkları ya da ne ölçüde uyduklarının bir profili çizilmeye çalışılmıştır. Bu açıdan çalışma Türkiye'de izlenmekte olan bilimsel yayın politikası hakkında çok yönlü değerlendirmeler yapmak ve öneriler sunmak hedefindedir. Araştırmanın temel amacına yanıt vermeyi sağlayacak bilgilere ulaşmak için nitel araştırma deseninin doküman analizi yaklaşımı kullanılmıştır. Elde edilen istatistiki verilerle mevcut durum analiz edilmiştir. Seçilen ölçütlerle elde edilen bulgular ışığında Türkiye'de bilimsel yayın potansiyeli ile ilgili analizler yapılmış sonucunda ise bilimsel ölçütlere ve standartlara uyma yönünde davranış göstermekle birlikte yetersiz kaldığı parametreler de gözler önüne serilmiştir. DergiPark'ta yayınlanan 200 adet akademik dergi belirlenen kriterler doğrultusunda değerlendirilmiş ve analiz sonucunda bulgulara dayanarak en problemliler web sitesi aracılığıyla erişilebilen hakem listesine sahip olma, uluslararasılaşma, dergilerin reyting düzeyleri olduğu bulunmuştur. Çalışmaların yazar unvanları dikkate alındığında yardımcı doçent ve araştırma görevlilerinin sayılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre dergilerin editör, yayın kurulu, yayın kuralları, yazım kuralları gibi ölçütleri dikkate alındığında, bilimsel niteliklerini artıran özelliklere sahip olduğu saptanmıştır. Tüm bu bulgular DergiPark'ın, bilimsel dergilerin Türkiye'de ve dünyada görünürlüğünü ve kullanımını artırmaya, elektronik ortamda yönetilmesini sağlayan bir sistemin yaygın ve ileri düzeyde kullanımını sağlamaya, akademik yayıncılığın Türkiye'de kaliteli ve standartlara uygun olarak gelişmesini sağlamaya yönelik hizmet ettiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Bilimsel dergi, açık erişim, e-dergi, DergiPark, TR dizin, ULAKBİM, editör, hakem

³Doç. Dr., Ondokuzmayıs Üniversitesi bayramoz@omu.edu.tr, [0000-0003-4375-4104](https://orcid.org/0000-0003-4375-4104)

⁴Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, mrvydn2602@gmail.com, [0000-0002-3556-4207](https://orcid.org/0000-0002-3556-4207)

Giriş

Bilgi güç, zenginliğe açılan kapı, teknoloji ve üründür (Kıyak, 2019). Günümüzde modern düşüncenin temelini bilimsel bilgi oluşturur. Bilimsel bilgiyi diğer bilgi türlerinden ayıran en önemli farkı bilimsel araştırma yöntemlerine göre elde edilmesidir. Bilimsel araştırma yöntemlerine göre elde edilen bilimsel bilgi sonuç olarak kitap, dergi, bildiri, makale vb. formlarla bilim dünyasına sunulmak üzere yayımlanır (Vurucu, 2019). Dergilerin diğer birçok alana nazaran daha fazla kullanılmasının altında en güncel bilgileri içermeleri ve bu bilgileri birçok alanda diğer kaynaklara nispeten daha hızlı yansıtma özellikleri yatmaktadır. Bu özellik de dolayısıyla dergileri bilimsel iletişim de çok özel bir yere taşımıştır (Küçük, Al, Olcay, 2008).

İnsanlık tarihinde yazının icadıyla bilginin üretilmesi mümkün olabilmıştır. Bilgilerin kayıt altına alınmasıyla birlikte de bilgi birikiminden bahsetmek mümkün olmuştur. Yazıyı yani kayda geçirilen bu bilgileri saklama koşulları da yine bu bilgilere erişim yolları ve ortamları konusunda belirleyici olmuştur. Günümüzde bilgi kaynaklarına erişim hem basılı hem de elektronik ortamlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Güvenilir ve güncel bilgilere kolaylıkla ulaşımı sağlayan e-kaynak kullanımı her geçen gün artmaktadır (Yenikurtuluş, 2007).

Elektronik ortamın yaygınlaşmasıyla elektronik dergi gündemde yerini almıştır. Dergi sayısında önemli artışı tetikleyen bu durum hem bilim insanları hem de bilime hizmet vermeye görevli bilgi merkezlerini de ilgilendiren bir konu olmuştur. Bilgi merkezleri dergi ödeneklerini azaltarak, bütçe yükü hafiflemiş bununla beraber bilim insanının kendi ürününe ödeme yapmasının önüne geçilmesi amacıyla açık erişim platformları oluşturulmaya başlanmıştır. Bu gelişime paralel olarak sürekli artan akademik dergiler, bilim insanlarının bilimsel iletişimi takip etme hususunda daha seçici olmalarını mecbur kılmıştır. Belirli aralıklarla (haftalık, aylık, üç aylık, vd.) çıkan, her sayısı numaralı ve tarihli olan, içeriği birden çok yazarın yazılarından oluşan yayın türüne dergi denir. Dergiler çeşitli bilim dallarında en güncel bilgileri içermeleri nedeniyle sıklıkla başvurulan kaynaklardır (Al, 2008). Bilimsel dergilerin öncelikli amaçlarından biri bilimsel yayınları o yayınlara ulaşmak isteyenlere ulaştırmaktır (Çetinkaya, 2019).

Türkiye’de her geçen gün bilimsel yayın sayısı artmakta fakat buna rağmen yayınların niteliği ve artışın nedenleri üzerine sorgulayıcı tutum sergileyecek bilim insanı ya da politika geliştirmekten sorumlu kişi sayısı oldukça azdır. Bu eksikliklere yönelik yapılan her çalışma ve alınan karar ise ülkedeki bilim insanlarının gelecek yıllardaki bilimsel yayın yapma davranışlarını etkilemektedir (Al, 2008). Yaptığımız çalışmanın bu tür davranışlarda yönlendirici bir rehber olma kapasitesi, çalışmanın önemini gözler önüne seren bir özelliğidir. Alana yaptığı katkı dolayısıyla bilim dünyasında böylesi bir eksikliği giderici rol oynayacağını söylemek mümkündür.

Bilimsel yayınlar, bir ülkedeki bilim politikasının sağlıklı bir şekilde yürütülüp yürütülmediğinin somut göstergelerinden biridir. Ülkeler geleceklerini garanti altına almak için sağlam bir temele dayanan yayın politikası geliştirmek zorundadır (Al, 2008). Bu bağlamda, literatür incelendiğinde, oluşturulması gereken politikalara kaynaklık edebilecek değerlendirmelerin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu durum Türkiye’nin uluslararası bilimsel yayın üretimini olumsuz etkilemektedir. Yapılan değerlendirmelerle alana katkı olmak planlanmıştır. Bilimsel çalışmaların hem nitelik hem de nicelik açısından geldiği nokta o ülkenin gelişmişliğinin ölçütüdür. Akademik çalışmalar bilimsel açıdan ilerlemenin temel kaynaklarından biridir. Bilim dünyasıyla paylaşılan bilimsel bir ürünün niteliği, niceliği ve

özgünlüğü yazarının, bağlı olduğu kurumun ve ülkesinin katkısı olarak düşünülür. Dolayısıyla ülkenin gelişmişliğinin ölçüsü bilimsel bilgi üretiminin nitelik ve nicelik özelliklerinin geldiği noktada aranmalıdır. Ve bilimsel bir araştırmadan bahsedebilmemiz için de bilimsel bir yöntemin var olması bir zorunluluktur. Bu sebeple her ülke bilimsel alanda gelişme gösterebilmek için bilimsel yayın performansını artırmaya yönelik politikalar geliştirir (Vurucu, 2019). Ülkenin ihtiyaçları gözetilerek ve çağın gerekleri doğrultusunda oluşturulan bilim politikası ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile ilgili bilgi içerir. Nitekim ülkelerin gelişmişlik seviyesi bilime yaptıkları katkı ile doğrudan ilişkilidir (Al, Sezen ve Soydal, 2012). Türkiye’de bilimsel yayın performansına ilişkin olarak yapılan değerlendirmeler de o nispette önem arz etmektedir.

Bir diğer önemli husus, öğretim elemanlarının akademik kaynak sağlama yöntemleri arasında, elektronik kaynakların yeri ve öneminin en üst düzeyde olmasıdır (Odabaş, Odabaş, 2012). Dolayısıyla elektronik kaynakların bilimsel yeterliliklerini tespit amaçlı yapılan her çalışma, alana temiz veri sunumuna teşvik niteliği de taşımaktadır.

Araştırma değerlendirme çalışmaları ile kişiler, kurumlar ya da ülkeler arasında karşılaştırılmalar yapılarak ülkelerin ve/veya kurumların bilimsel yayın politikaları şekillenmektedir. Yine araştırma değerlendirme çalışmaları sayesinde neyin araştırmaya değer olduğu ve bilim camiasının nelere değer verdiğine dair bilgilere ulaşılabilmektedir (Al, Sezen ve Soydal, 2012). Bu çalışma, kişi ve kurumların bilimsel yayın politikasına yönelik sağlıklı kararlar alabilmesi için gerekli olan arka plan bilgileri içermesi bakımından da oldukça önemlidir.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda ülkemizde yeterince çalışma bulunmayan akademik ve bilimsel dergicilik alanına katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Türkiye’de akademik yayıncılık alanında yapılan çalışmaların yetersizliği bu alanının böylesi araştırmalara ne kadar gereksinim duyduğunu da göstermektedir. Bu doğrultuda açık erişime sahip bilimsel ve akademik dergilerin bilimsel yeterliliklerini, bir takım niceliksel göstergeler ışığında incelemenin, alan için oldukça önemli bir noktada olduğu söylenebilir.

1.1.Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Çalışmanın en önemli amacı Türkiye’de izlenmekte olan bilimsel yayın politikası hakkında çok yönlü değerlendirmeler yapmak ve öneriler sunmaktır. İncelediğimiz başlıklarla akademik dergilerin editörleri, hakemleri, yazar ve imtiyaz sahipleri için durum tespiti yapılmaya çalışılarak ufuk çizilmek amaçlanmıştır.

DergiPark’ta yayınlanan dergilerin standartlaşma çalışmalarına ne kadar uyumlu olduğu incelenmiştir. Standartlaşma çalışmalarındaki esas amaç derginin uluslararası atıf dizinlerinde indekslenmesinde tam, doğru, güvenilir ve temiz veri sunulması, makalelerin görünürlüklerinin artırılmasıdır. Bu çalışma ile durum değerlendirmesi ışığında gerçekçi analizlerin yapılması ve varsa eksiklerin tespit edilip literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu da yine Türkiye’de izlenmekte olan bilimsel yayın politikası hakkında çok yönlü değerlendirmeler yapabilmekle kabildir. Yapılan yerinde değerlendirmeler sayesinde de önerilerde bulunmak esas hedefler arasında sayılabilir.

Dergi standartlarının önemi dijital platformlardan vazgeçemediğimiz bu çağda her geçen gün artmaktadır. Bilimsel iletişimde önemi de yine bu şartlara paralel olarak artış göstermektedir. Standartlaşma çalışmalarının temel amacı dergilerin nitelik ve kalitesini artırmaktır. Akademik yayıncılık konusu araştırıldığında dergilerin ulusal ve uluslararası dizinlere girebilmesi için standart bir alt yapı hizmeti sunan DergiPark sistemi göze

çarpmaktadır. DergiPark platformu üzerinden Türkiye’deki standartlaşma planlarının ne durumda olduğuna dair yapılan bu çalışma ile alana daha fazla katkı sağlama amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda belirlenen alt amaçlar şu şekildedir:

1. Akademik dergilerin indirme sayılarını (tiraj) incelemek,
2. Akademik dergilerin göz atma sayılarını incelemek,
3. Akademik dergilerin elektronik ortamda yayına başlama tarihlerine göre dağılımını incelemek,
4. Akademik dergilerin yıllık yayın sıklığını (periyodu) incelemek,
5. Akademik dergilerin yayıncılarına göre dağılımını incelemek,
6. Akademik dergilerin yayın diline göre dağılımını incelemek,
7. Akademik dergilerin hakemden denetimli olma durumlarını incelemek,
8. Akademik dergilerin hakem sayılarına göre dağılımını incelemek,
9. Akademik dergileri editör kuruluna sahip olma durumlarına göre dağılımını incelemek,
10. Akademik dergileri editör sayılarına göre dağılımını incelemek,
11. Akademik dergilerin zamanında yayınlanmasına yönelik bulguları incelemek,
12. Akademik dergilerin künyesinde, dergiye ulaşım bilgilerine yer vermesi durumuna göre dağılımını incelemek,
13. Akademik dergilerin indeks hazırlama durumlarına göre dağılımını incelemek,
14. Akademik dergilerin E-ISNN numarası bulundurma durumlarına göre dağılımını incelemek,
15. Akademik dergilerin hedef kitlesine (Ulusal/Uluslararası) göre dağılımını incelemek,
16. Akademik dergilerin yayınlamış oldukları toplam dergi sayısına göre dağılımını incelemek,
17. Akademik dergilerde yer alan toplam makale sayılarına göre dağılımını incelemek,
18. Akademik dergilerde yer alan makalelerin yazarların unvanlarına göre dağılımını incelemek,
19. Akademik dergilerde Türkçe öz, özetçe veya özetinin olması durumuna göre dağılımını incelemek,
20. Akademik dergilerde İngilizce öz, özetçe veya özetinin olması durumuna göre dağılımını incelemek,
21. Akademik dergilerde İngilizce anahtar sözcüklerin verilmesi durumuna göre dağılımını incelemek.

Türkiye’de yayınlanan bilimsel dergilere dair durum belirten birtakım betimsel sonuçlar ortaya koymak ve bu sonuçları kalite ölçütleri ışığında değerlendirebilmek, Türkiye’de akademik yayıncılığın gelişmesine önemli katkı sağlayabilir. Bilimsel dergilerin süreçsel gelişimini takip etmek geleceğe yönelik çalışmalara ışık tutabilir.

Yöntem

Araştırmada, DergiPark'taki akademik dergiler ile ilgili bir durum analizi ortaya koymak amacıyla nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yaklaşımı kullanılmıştır.

2.2. Evren-Örneklem

Çalışmanın evrenini, eğitim bilimleri temel alanıyla ilgili Türkiye'de yayın yapan bilimsel dergiler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini 03.05.2019 tarihinde DergiPark web sayfasında taratılan eğitim bilimleri temel alanında yer alan 200 adet bilimsel dergi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak bazı niceliksel göstergeler (parametreler) kullanılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan araştırma sorusu: DergiPark yayın platformunda eğitim bilimleri temel alanında yayımlanan 200 adet akademik dergi, bazı değişkenler açısından incelendiğinde ortaya çıkan sayısal sonuçlar nasıl dağılmaktadır? şeklinde oluşturulmuştur. Alt araştırma soruları ve bazılarının kısa açıklamaları ise şu şekildedir:

Derginin Adı	Yayının kimliği
Tiraj (İndirme sayısı)	
Göz Atma	
Yayına Başlama Tarihi	Derginin elektronik ortamda yayınlanmaya başladığı yıl
Yıllık Yayın Sıklığı (Periyodu)	1 yılda yayınlanan sayı adedi.
Yayıncı	
Yayın Dili	Derginin yayın dilidir. Çalışmaların hangi dillerde hazırlandığını tanımlamaktadır.
Hakemden Denetimli Olma durumu	
Hakem Sayısı	
Editör ve/veya Yayın Kuruluna Sahip Olması	
Editör Sayısı	
Editör Kurul Sayısı	
Derginin Hedef Kitlesi (Ulusal / Uluslararası)	
Yayımlanmış Toplam Dergi Sayısı	
Dergide Yer Alan Toplam Makale Sayısı	

Araştırma sorularının hazırlanmasından önce literatür taraması yapılarak benzer konudaki çalışmalardan veri toplama aracı için taslak sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak sorular uzman görüşü alınarak geliştirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu çalışma ile akademik yayıncılığa dair bir takım veriler ortaya koyarak Türkiye'deki bilimsel dergilerin durumu hakkında bilgi sunulmaya çalışılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma basamaklarına uygun olarak sistematik, yapılabılır ve esnek bir araştırma süreci planlanmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, değişkenler arasında ilişkiler karmaşık olmadığından ve niceliklere ait sayısal veriler ile var/yok desenleri biçiminde olduğundan MS Excell 2016 Elektronik Tablolama/Hesaplama Programı ile işlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, bilimsel yayınlar için kullanılan performans göstergelerine yer verilmiş, Türkiye'de bilimsel yayınlarda, araştırmacı-yazarların uyması gereken kurallar ve standartlar değerlendirilmiştir. Araştırmaya kaynaklık edecek dergilere ilişkin bilgiler 3 Mayıs 2021- 27 Mayıs 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda elde edilen verilerle ilgili bulgulara yer verilmiş olup belirlenen niceliksel kriterler ile elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.1. Araştırma Kapsamındaki Dergilerin Ortalama Makale Sayısına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Bir ülkenin bilimsel potansiyelini sadece bilimsel makale sayısına bakarak ortaya koymak doğru olmamakla birlikte ülkedeki potansiyelin ne şekilde geliştiği hakkında bazı somut veriler ortaya koyduğunu göz ardı etmemek gerekir (Balcı, 2003). Tablo 1'de araştırma kapsamındaki dergilerin ortalama makale sayısına göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 1. Akademik Ortalama Makale Sayılarına Göre Dağılımı

Makale Sayısı	f	%
5 ve altı	101	50,5
6 ve 10 arası	67	33,5
11 ve 15 arası	19	9,5
15 ve 20 arası	6	3
21 ve üstü	7	3,5

İncelendiğinde araştırma kapsamında olan 101 (%50.5) adet derginin ortalama makale sayısı 5 ve altı, 6-10 arası ortalama makale sayısına sahip olan dergi sayısı 67(% 33.5), 11-15 arası ortalama makale sayısına sahip olan dergi sayısı 19 (9.5), 15-20 arası ortalama makale sayısına sahip olan dergi sayısı 6 (%3) ve son olarak 21 ve üzeri ortalama makale sayısına sahip olan dergi sayısı ise 7 (%3.5) dir.

3.2.Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin İndirilme Sayılarına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Literatürde yapılan çalışmalarda açık erişime sahip yayınların daha fazla görüntülenme ve indirme sayılarını ulaştıkları ve daha fazla atıf alma eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir (Yavuz, Gültekin, 2019). Tablo 7’de araştırma kapsamındaki dergilerin tirajları incelenmiştir:

Tablo 2. Akademik Dergilerin İndirilme Sayılarına Göre Dağılımı

İndirilme Sayısı	f	%
1 milyon +	16	8
1 milyon ve 500.000 arası	15	7,5
500.000 ve 250.000 arası	15	7,5
250.000 ve 100.000 arası	22	11
100.000 ve 50.000	19	9,5
50.000 ve altı	52	26
Belirtilmemiş	61	30,5

Tabloda görüldüğü üzere 1 milyon üzeri indirilme sayısı olan dergi adeti 16 (%8), 1 milyon-500.000 arası indirilmeye sahip dergi sayısı 15 (%7.5), 500 000-250 000 arası indirilmeye sahip dergi sayısı 15 (%7.5), 250 000-100 000 arası tiraja sahip dergi sayısı 22 (%11), 100 000-50 000 arası tiraja sahip dergi sayısı 19 (%9.5), 50 000 altı tiraja sahip dergi sayısı 52 (%26) ve tirajı belirtilmemiş dergi sayısı ise 61 (%30.5)’dir. Özellikle reytingle ilgili bilgileri edinebileceğimiz bu bölümde indirilme sayısı belli olmayan dergi sayısının (61 adet) çok olması dikkat çekicidir.

3.3.Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Göz Atma Sayılarına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Diğer reyting bilgisi olarak araştırmaya dahil edilen konu dergilerin göz atma sayılarıyla ilgili bilgiler olmuştur. Bu yine derginin atıf alma, bilim insanlarının araştırma faaliyetlerinde kaynaklık etme niteliğine katkı sağlayan unsurlardandır. Araştırmaya konu olan dergileri göz atma dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. Akademik Dergilerin Göz Atma Sayılarına Göre Dağılımı

Göz Atma	f	%
1 milyon +	1	0,5
1 milyon ve 500.000 arası	4	2
500.000 ve 250.000 arası	15	7,5
250.000 ve 100.000 arası	17	8,5
100.000 ve 50.000	17	8,5
50.000 ve altı	85	42,5
Belirtilmemiş	61	30,5

Tablo 3’de araştırma kapsamındaki dergilerin göz atma sayıları incelenmiştir. Göz atma sayısı 1 milyon üzeri olan dergi sayısı 1 (%0.5), 1 milyon-500 000 arası olan dergi sayısı 4 (%2), 500 000- 250 000 aralığında olan dergi sayısı 15 (%7.5), 250 000- 100 000 aralığında olan dergi sayısı 17 (%18.5), 100 000-50 000 aralığında olan dergi sayısı 17 (%8.5), 50 000 altı göz atması olan dergi sayısı 85 (%42.5) ve göz atma sayısı belirtilmemiş olan dergi sayısı 61 (%30.5) ‘dir. Araştırmacıların göz atma davranışlarının beklenenin aksine indirmeden daha düşük olduğu belirlenmiştir.

3.4.Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Dergilerin ilk yayın yıllarına ve önceki sayılarına erişilebilir olması ölçütlerine bakılması ile, tüm dergi içeriğine çevrimiçi erişilmesi ve derginin düzenli olarak yayınlanması ölçütlerine ilişkin yorumu zenginleştirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 4. Akademik Dergilerin Kuruluş Yıllarına Göre Dağılımı

Kuruluş Yılı	f	%
1980 Öncesi	2	1
1981- 1990	6	3
1991- 2000	14	7
2001- 2010	20	10
2011 ve sonrası	158	79

Tablo 4’te görüldüğü üzere araştırma kapsamındaki dergilerin kuruluş yıllarına göre dağılımı paylaşılmıştır. Buna göre 1980 önce yayımlanmaya başlayan dergi sayısı 2(%1), 1981-1990 yılları arası yayımlanmaya başlanan dergi sayısı 6 (%3), 1991-2000 yılları arası yayımlanmaya başlanan dergi sayısı 14 (%7), 2001-2010 yılları arası yayımlanan dergi sayısı 20 (%10), 2011 ve sonrası yayımlanan dergi sayısı 158 (%79)’ dir.

3.5.Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Günümüze Kadar Ulaşım Ulaşmama Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Dergilerin yayın hayatlarının sürekliliği önemlidir. Her yıl onlarca dergi yayın hayatına girmekle beraber zaman içerisinde ya kaybolmakta ya da sürekliliği sağlayamamaktadır. Akademik çevrelerce tanınan dergiler ise belirli bir çizgi tutturarak ve sürekliliği sağlayan dergilerdir (Hamurcu ve Eren, 2017).Araştırma kapsamındaki dergilerin bu tutarlılığı sağlayabilme başarısını gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 5. Akademik Dergilerin Günümüze Kadar Ulaşım Ulaşmama Durumuna Göre Dağılımı

Yayın Durumu	f	%
Günümüze Ulaşan	134	67
Yayını Duran	66	33

Tablo 5 incelendiğinde, araştırma kapsamında yer alan dergilerden günümüze ulaşan dergi sayısı 134 (%67), yayını duran dergi sayısı ise 66 (%33) dır. Yine derginin sürekliliği özellikle kariyerinin başında olan bilim insanları için bir itibar göstergesi mahiyetinde önem arz etmekte ve temkinli olunması gereken konulardan biri olmaktadır (Güllüoğlu, 2013).

3.6.Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Hedef Kitlesi Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Bir derginin niteliğini belirleyen faktörlerden biri de o derginin hedef kitesidir. Çalışmaya alınan dergilerin bahsi geçen özellikleri bünyesinde barındırma durumunu gösteren tablo ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 6. Akademik Dergilerin Hedef Kitlesi

Hedef Kitle	F	%
Ulusal	11	5,5
Uluslararası	113	56,5
Ulusal+ Uluslararası	54	27
Belirtilmemiş	22	11

Tablo 6’da araştırma kapsamına alınan akademik dergilerin hedef kitle dağılımını incelediğimizde 11(%5.5) adet derginin ulusal, 113 (%56.5) adet derginin uluslararası, 54 (%27) adet derginin ulusal + uluslararası, belirtilmemiş olanın ise 22 (%11) adet olduğu görülmektedir. Kriterlerde uluslararası dergi esasen aynı zamanda ulusal da olmasına rağmen dergi bilgilerinde “bu dergi hem ulusal hem de uluslararası dergidir” şeklinde belirtildiği için ayrı bir madde olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

3.7.Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Yabancı Dil Editörü Bulundurma Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Bilindiği üzere bilimsel iletişim dili İngilizcedir dolayısıyla uluslararası alanda yayın yapabilmek yabancı dil bilgisinin iyi olmasından geçmektedir. Dolayısıyla İngilizce yayımlanacak makale ve özetlerin dil bakımından incelenmesi ve kontrol edilmesi için akademik dergiler editör kuruluna yeni üyeler eklenmiştir. “İngilizce alan editörü” olarak adlandırılan bu kişilerin görev ve sorumluluklarına bakıldığında, dergi editörü tarafından kendilerine iletilen makaleleri; dergi kriterlerine uygunluk, dil ve bilimsel nitelik açısından değerlendirmeye tabi tutmak olduğu anlaşılmaktadır. İngilizce alan editörleri kendilerine gelen makaleleri dil açısından incelerken ilk etapta dil bilgisi, yazım ve imla hataları göze çarpar. Türkçede bulunmadığı için sıkça rastlanan artkel (the) eksikliği veya gereksiz kullanımı, Türkçe ile yapısal farklılıklardan kaynaklandığı düşünülen cümle yapısındaki bozukluklar (söz dizimi), noktalama işaretlerinin yanlış yerde kullanımı ve özne-yüklem uyumsuzluğu (subject-verb agreement) gibi hatalar bazen kolayca anlaşılıp bazen de araştırmacıyla iletişime geçerek düzeltilebilmektedir (Şen, 2020). Bu doğrultuda dergilerin yabancı dil editörü bulundurma durumları aşağıdaki tablo ile gözler önüne serilmiştir:

Tablo 7. Akademik Dergilerin Yabancı Dil Editörü Bulundurma Durumuna Göre Dağılımı

Yabancı Dil Editörü	f	%
Var	51	51
Yok	49	49

Tablo 7’de görüldüğü üzere araştırma kapsamındaki dergilerin 51 (%25.5) tanesinin bünyesinde yabancı dil editörü bulunurken 49 (%24.5) tanesinde yabancı dil editörü yer almamaktadır. Bu kriterin diğer kriterlere nispeten yeni olmasına rağmen araştırmaya aldığımız dergilerin neredeyse yarısının gerçekleştirmiş olması zamanla daha da artacağını düşündürebilmektedir.

3.8. Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Editör Sayılarına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Globalleşen dünyada iletişim teknolojilerinin gösterdiği büyük gelişmeler sayesinde akademik dergiciliğe olan ilgi de artmıştır. Bu durum bilim dünyasının neredeyse tüm alanları için geçerli bir hal almıştır. Dolayısıyla bilim dünyasını kendisine ilgi alanı edinmiş olan dergilerin belirli bir standardı yakalaması ve koruması o nispette bilime olumlu katkılar sağlayacaktır. Tam da bu noktada editörlerin görevleri küçümsenmesi mümkün olmayacak boyutta çoktur (Gözen, 2012). Bu doğrultuda araştırma kapsamındaki dergilerin editör sayılarına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 8. Akademik Dergilerin Editör Sayılarına Göre Dağılımı

Editör Sayısı	F	%
Belirtilmemiş	7	3,5
9 ve altı	115	57,5
9 ve üstü	78	39

Tablo 8’de görüldüğü üzere araştırma kapsamında yer alan dergilerin editör sayısı incelenmiştir. 9 ve üstü editör sayısına sahip dergi sayısı 78 (%39), 9 ve altı editör sayısına sahip dergi sayısı 115 (%57.5) iken 7 (%3.5) adet dergi de editör sayısı hiç belirtilmemiştir. Editör sayısı ve niteliğiyle ilgili atılan her olumlu adım bilim dünyasında belirli bir standardın yakalanmasını da o nispette etkileyecek bir atılım olacaktır.

3.9. Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Yayın Dili Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Bir derginin uluslararası arenada görünür ve başarılı olmasıyla yakından ilgili olan yayın dili durumu incelenmiş ve sonuçlar aşağıdaki gibi bulunmuştur:

Tablo 9. Akademik Dergilerin Yayın Dili Dağılımı

Yayın Dili	F	%
Türkçe	13	6,5
İngilizce	45	22,5
Türkçe- İngilizce	130	65
Türkçe- İngilizce- Almanca	1	0,5
Belirtilmemiş	11	5,5

Tablo 9 incelendiğinde araştırma kapsamındaki dergilerin yayın dili Türkçe olanların sayısı 13 (%6.5), İngilizce olanların sayısı 45 (%22.5), Türkçe-İngilizce olanların sayısı 130 (%65), Türkçe-İngilizce-Almanca olanların sayısı 1 (0.5), yayın dili belirtilmemiş olan dergi sayısı ise 11 (%5.5) dir. Dergide Türkçe dışında İngilizce ve Almanca dillerinde makalelere yer verilmesi yayınların uluslararası başarıya taşınabilecek konumdan uzak olmadığını göstermektedir.

3.10. Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Yayın Sıklığına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Dergilerin yayın süreleri, değerlendirme sürecini direkt etkilemektedir. Yılda fazla yayın sayısına sahip olan dergilerin, değerlendirme süresi kısalmakta ve gecikmeler minimum düzeyde olmaktadır. Acil yayın yapma ihtiyacı duyan araştırmacılar içinse bu tür dergiler ideal durumdadır (Hamurcu ve Eren, 2017). Bu doğrultuda dergilerin durumuyla ilgili bilgi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10. Akademik Dergilerin Yayınlanma Sıklığına Göre Dağılımı

Yayın Periyodu	f	%
Yılda 1	10	5
Yılda 2	121	60,5
Yılda 3	32	16
Yılda 4	34	17
Yılda 5+	3	1,5

Tablo 10'da araştırma kapsamındaki dergilerin yayınlanma sıklıkları incelenmiştir. Tabloya göre yılda 1 yayın periyoduna sahip dergi sayısı 10 (%5), yılda 2 kez yayınlanan dergi sayısı 121 (60.5), yılda 3 kez yayınlanan dergi sayısı 32 (%16), yılda 4 kez yayınlanan dergi sayısı 34 (%17), yılda 5 ve üzeri yayınlanan dergi sayısı ise 3 (%1.5) dır.

3.10. Araştırma Kapsamında Yer Alan Dergilerin Hakem Sayılarına Göre Dağılımına İlişkin Bulguların Analizi

Yayın seçiminde çok önemli bir yeri olan hakemli olup olmadığı hususunda bilgi verilmesi o yayın kanalına olan güveni temsil eden otoritelerdendir. Bu konuyla ilgili dağılım bilgisi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Akademik Dergilerin Hakem Sayılarına Göre Dağılımı

Hakem Sayısı	f	%
Belirtilmemiş	136	68
9 ve altı	59	29,5
9 ve üstü	5	2,5

Tablo analiz edilmiş ve 9 ve üstü hakem sayısı 5 (%2.5), 9 ve altı hakem sayısına sahip dergi sayısı 59 (%29.5) iken 136 (%68) adet derginin ise hakem sayısını hiç belirtmemiş olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yalnızca 64 (%32) adet derginin web sitesi aracılığıyla erişilebilen bir hakem listesine sahip olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamındaki dergilerde içeriğin hakem değerlendirmesinden geçmesi ve hakem değerlendirme sürecine ilişkin herkes tarafından erişilebilir bir açıklamanın olması konusunda yetersiz olduğu görülmüştür.

3.11. Araştırma Kapsamında Yer Alan Bir Kısım Dergilerin Yazar Unvanlarına İlişkin Bulguların Analizi

Araştırmada kapsamına alınan dergilerden oluşturulan listede, ulaşılan ilk 13 dergi, yazarlarının unvanları bakımından incelemeye alınmıştır. 13 dergide ulaşılan 1.997 adet makalenin yazar dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 12. Akademik Dergilerdeki Makalelerin Yazar Unvanlarına Göre Dağılımı

Yazar Ünvanları	f	%
Prof.Dr.	358	179
Doç.Dr.	596	298
Dr.	586	293
Dr.Öğr.Üyesi	313	156.5
Y.Lisans Öğrenci	525	262.5
Araştırma Görevlisi	292	146
Öğretim Görevlisi	177	88.5
Doktora Öğrencisi	132	66
Öğretmen	93	46.5
Uzman	42	21
Okutman	11	5.5
Psikolojik Danışman	3	1.5
Müfettiş	2	1

Not: Tablo 12’de yer alan kısaltmaların anlamları şu şekildedir; Prof. Dr: Profesör; Doç. Dr.: Doçent Doktor; Dr.: Doktor.

Tablo 12 incelendiğinde makalelerin büyük bir çoğunluğunun akademisyenler tarafından yazılmış olduğu görülmektedir. Makale yazarlarının unvan dağılımlarına bakıldığında ise profesör doktor unvanının 358 adet makale, doçent doktor unvanının 596 adet makale, doktor unvanının 586 adet, doktor öğretim üyesi unvanının 313, yüksek lisans öğrencisi unvanının 525, araştırma görevlisi unvanının 292, öğretim görevlisi unvanının 177, doktora öğrencisi unvanının 132, öğretmen unvanının 93, uzman unvanının 42, okutman unvanının 11, psikolojik danışman unvanının 3, müfettiş unvanının ise 2 adet makale yayınladığı görülmüştür. Dolayısıyla dergiye en fazla katkı sağlan ilk 3 unvanı doçent doktor, doktor ve yüksek lisan öğrencisi olarak sıralamak mümkündür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan ana fikirler açıklanmalı ve tartışılmalıdır. Çalışmanın bulgularına ve sonucuna uygun önerilerde bulunulmalıdır. Bununla birlikte alanyazına katkı sağlayacak, ileride yapılabilecek çalışmalara ve uygulamalara yönelik önerilerde bulunulabilir.

Çalışmada dergilere gönderilen makalelerin hangi kriterlerden sonra yayımlama kararının verildiği ortaya çıkarılmaya çalışılmış sonrasında da dergilerin yayın bilgileri ile ilgili belirlenen kıstaslar çerçevesinde birtakım bulgulara ulaşılması tasarlanmıştır. Araştırmada sonuç olarak, genel itibarıyla dergilerin belirlenen parametrelere uygunluk durumları için ölçütlere uyma çabası içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın önde gelen amacı eğitim bilimleri temel alanında yayımlanan akademik dergilerin yayın politikaları, makale denetim ve yayımlama kural ve uygulamalarını ortaya çıkarmak ve bu sayede bahsi geçen alandaki bilimsel dergiciliğin belirlediğimiz standartlarla ne oranda örtüştüğünü saptamaktır. Bu sayede ilgili bilim insanlarına bahsi geçen alandaki uygulamalar hakkında bilgi aktarılmış olacaktır.

Küçük, Al ve Olcay, (2008) 253 bilimsel elektronik dergi incelemiş ve çalışmalarında araştırma kapsamında dergilerin hangi dilde yayımlandıkları da tespit etmiştir. Tek dilde yayımlanan dergilerin oranı %52 ve bu dergilerin ya sadece Türkçe ya da sadece İngilizce yayımlandıkları görülmüştür. Dergilerin %39'u sadece Türkçe olarak yayımlanırken, %13'ü sadece İngilizce olarak yayımlanmaktadır. Birden çok dilde makale yayımlayan dergiler tüm

dergilerin %48'ini kapsamaktadır. Tüm yayınlar içinde iki dilde (hem Türkçe hem de İngilizce) olarak yayımlanan dergilerin oranı ise %38'dir. Çalışmanın konusu DergiPark'taki akademik dergilerin ise yayım dili Türkçe olanların oranı %6.5, İngilizce olanların oranı %22.5, Türkçe-İngilizce olanların oranı % 65, Türkçe-İngilizce-Almanca olanların oranı % 0.5, yayım dili belirtilmemiş olan dergi oranı ise %5.5'dir. Geçen zaman içerisinde yabancı dilde yayım yapma eğiliminin artışı yayınların uluslararası başarıya taşınabilecek potansiyelin de artışta olduğunu ve bu konuya önem verildiğini göstermektedir. Yine çalışmamızla örtüşen elektronik yayınların yayımlanma sıklığını aynı kaynak incelenmiş (Küçük, Al ve Olcay,2008) ve araştırma kapsamındaki dergilerin %39'u yılda dört, %13 yılda üç, %38'i yılda iki, %2'si yılda bir yayımlanmaktadır. Her ay yayımlanan beş dergi (%2) vardır. Yapılan tespitler ışığında bir çok derginin internet ortamında düzenli yayımlanmadığı sonucuna da varılmıştır. (Özdemir ve Apaydın, 2018) yayım sıklığını inceleyen çalışmada araştırma kapsamındaki dergilerin %6.28 i yılda 1, % 63.64 ü yılda 2, % 14.07'si yılda 3 kez, %14.72 yılda 4 kez , %1.3'sü yılda 6 kez yayım yaptığını tespit etmiştir. DergiPark'ta araştırma kapsamına alınan dergilerde ise yılda 1 yayım periyoduna sahip dergi oranı %5, yılda 2 kez yayımlanan dergi oranı %60.5, yılda 3 kez yayımlanan dergi oranı %16, yılda 4 kez yayımlanan dergi oranı %17, yılda 5 ve üzeri yayımlanan dergi oranı ise %1.5'tir. Ve yayınların düzenli yayımlanma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Yayım süresi aynı zamanda değerlendirme süreçlerini de direkt etkilediği için yılda fazla yayım yapan dergilerin değerlendirme süresini minimuma düşürerek acil yayım yapma ihtiyacı duyan araştırmacıların da tercih sebebi olmalarını sağlayabilmektedir.

Uluğ ve Akdağ, (2015) Selçuk İletişim Dergisinin yayına başladığı 1999 Temmuzundan 2013 Temmuzuna kadar yayımlanmış olduğu 467 makaleyi yazarları açısından incelemiş ve yazarların çoğunluğunun akademisyenlerden oluştuğunu tespit etmiştir. Dergiye katkı sağlayan yazarların unvan dağılım oranları; prof.dr. %3, doç.dr. %11, yardımcı doç.dr. %37, doktor %9, ögr. görevlisi %7, arş. gör. %27, diğer %6 'dır. En fazla dergiye katkı sağlayan akademik grup yardımcı doçent doktor ve araştırma görevlileridir. (Seymen, Maltepe ve diğerleri, 2009) araştırma kapsamında incelenen sosyal bilimler enstitüleri dergilerinde (15 adet dergi) yayımlanan toplam 2716 makalada, makale yazarlarını unvan dağılımlarına göre incelemiş yazar unvanlarının yüzde dağılımlarını şu şekilde vermiştir: İlk üç sırada %36'lık oran ile yardımcı doçent, %17'lik oran ile araştırma görevlisi, %10'luk oranla ise doçentin yer aldığı görülmektedir. İncelenen çalışmalara göre en az yayım yapan yazarların %1'lik oranla okutman ve uzman statüsünde buldukları tespit etmiştir. Çalışmada DergiPark yayım platformunda değerlendirmeye alınan ilk 13 dergiden toplam 1.997 adet makalenin yazar unvanları incelenmiş 596 adet makale yazarı doç.dr. iken 586'sını doktor unvanına sahip akademisyenler almış 3. sırada ise 525 makale ile yüksek lisan öğrencilerinin yer aldığı görülmüştür. Yine aynı çalışmada (Uluğ ve Akdağ, 2015) Selçuk İletişim Dergisi'nde yayımlanan 467 makalenin, bilimsel derginin ölçütlerinden biri olan makale özetlerine yayımlanan makalelerde bakıldığında, sadece 7'sinde özet bulunmadığı tespit edilmiştir. Özeti bulunmayan dergi yılları ise; 2000, 2001 yılına aittir. Buradan yola çıkarak derginin yayım kurallarına bağlılığı çok güçlü olduğu sonucuna varılmakla beraber DergiPark'ta yayımlanan araştırma kapsamına alınan dergilerin bu kurala tamamen uyduğu görülmüştür.

Seymen, vd. (2009) araştırma kapsamındaki dergilerin %93'ünün dergi editörünün olduğu tespit edilirken, bir derginin editörünün olup olmadığı tespit edilememiştir. Benzer şekilde 14 (%93) derginin yayım kurulu bulunmaktadır. Dergilerin tamamı incelemenin yapıldığı dönem itibariyle hakemli dergi statüsünde bulunmaktadır. DergiPark'ta eğitim bilimleri temel alanında araştırma kapsamına alınan 200 adet bilimsel derginin ise 7'si (%3.5) editör belirtilmemişken 193 (% 96.5) 'ü editör sayılarını belirtmiştir.

Özdemir ve Apaydın, (2018) DergiPark yayın platformunda yer alan 463 adet dergiyi incelemiş dikkat çekici unsurları iki farklı dilde yayınlanan dergi sayısının tek dilde yayınlanan dergi sayısından fazla olması, dergilerin büyük çoğunluğunun hakem sayısının 10'dan fazla olması olarak belirtmiştir. Türkiye'de akademik yayıncılık alanında yapılmış çalışmaları yetersiz gören bu çalışma özellikle açık erişime sahip dergilerin bilimsel yeterliliklerini çeşitli niceliksel göstergeler bakımından karşılaştıran çalışmaların gerçekleştirilmesi önerisinde bulunmaktadır. Bu doğrultuda araştırma kapsamına alınan dergilerin %40.48 i tek dille, %53.25'i iki dille, %4.11'i üç dille, %2.16 ise dört dille yayın yaptığını tespit etmiştir. Hakem sayılarını da inceleyen bu çalışmada akademik dergilerin %64.07 hakem sayısı 10 ve üstü, %3.46'sının hakem sayısı 9'dan azken dergilerin %32.47'sinin hakem sayılarını belirtmediğini tespit etmiştir. Çalışmamızda ise araştırma kapsamındaki dergilerin hakem sayısının bu sonuçla uyuşmadığını söylemek mümkündür. 9 ve altı hakem sayısı oranı %29.5 ike 9 ve üstü hakem sayısının yalnızca %2.5 oranına sahip olduğu tespit edilmiştir. Hakem sayısını hiç belirtmemiş olan dergi oranı ise %68'dir.

Elde edilen verilerin ışığında teknolojik gelişmelerin Türkiye'de akademik süreli yayıncılığı nicelik bakımından olumlu yönde etkilediği ve her geçen gün sayısallaşma oranının arttığı sonucuna varmak mümkündür. Yayın sayısındaki artışın aynı zamanda kalite sorunu da beraberinde getirdiği, uluslararası düzeyde kabul gören bir görüştür. Literatür incelenirken karşılaşılan pek çok kaynakta tüm dünyada sayısallaşma ile birlikte yayın kalitesinde düşüş yaşandığı, bunun temel nedenleri arasında teşvik, görevde yükselme ve ödüller nedeniyle çok sayıda yayın yapmaya yönelim olduğu, ancak değerlendirecek editör ve hakem sayısının eşit oranda artmadığı ve dolayısıyla editöryal ve değerlendirmeye yönelik etkinliklerin yeterince sağlıklı yapılamadığı görüşüne yer verilmektedir. Benzer sorunların Türkiye'de de yaşandığı yadsınamaz bir gerçektir (Budak, Tıngöy ve Küçüksaraç, 2017). Sayısal teknolojilere adaptasyon, özellikle bilişim yapıları ve bilimsel iletişim çerçevesinde önemli bir sorunsaldır. Bilimsel yayın platformlarının hazırlanması, sürdürülebilirliği ve yeni uygulama ve tekniklere adaptasyonu, bilişim alanına hakim ve akademik süreli yayıncılık konusunda deneyimli bireylere bağlıdır. Türkiye'de akademik süreli yayıncılık, dünyadaki eğilimleri ve yönelimleri takip etmelidir. Buna bağlı olarak bu tarz çalışmaların tekrarlanması bilgilerin güncellenmesi sağlanmalıdır.

Belirli bir düzeyi yakalamış dergilerin DergiPark veri tabanında yer alması için editör, yayıncı ve DergiPark ekibine belli görevler düşmektedir. Dergiler, yayın hayatına sadece bir veri tabanında yer almak için değil, belli bir düzeyi yakalamak adına yayın politikalarını belirlemelidirler. Derginin ulaşılabilir bir web sayfasına sahip olması ve düzenli bir yayın grafiği sergilemesi görünürlüğünü artırmak için önemlidir. DergiPark açısından değerlendirildiğinde ise dergi seçim kriterlerini hem ilk defa başvuran hem de veri tabanında var olan dergiler için, hiçbir ticari kaygı barındırmadan, daha sıkı ve eşit şekilde uygulamalıdır. Dolayısıyla belli bir seviyedeki dergileri dizinlemesi sayesinde daha saygın bir konuma sahip olacağını düşünmek mümkündür.

Tüm bu bulgular, ulusal akademik dergilerin Türkiye'de ve dünyada görünürlüğü ve kullanımını artırma, bilimsel dergilerin elektronik ortamda yönetilmesini sağlayan bir sistemin yaygın ve ileri düzeyde kullanımını sağlama, akademik yayıncılığın Türkiye'de kaliteli ve standartlara uygun olarak gelişmesini sağlamaya yönelik hizmet etmektedir. Bu sürecin sırf yayın yapmak için yapılan yayın sayılarını azaltıp nitelikli yayın yapma zorunluluğu ile bilimsel verilerin bahsi geçen temiz ve güvenilir olması konusunda fayda sağlayacağını söylemek mümkündür. Bu tarz çalışmalar hem dergilerin hem de veri tabanlarının düzeyini artırmaya yardımcı olmaları cihetiyle önem arz etmektedirler.

Günümüz iletişim sahasındaki gelişmeler akademik yayıncılığın, bilimsel gelişmeye olan katkısının hızla arttığını gözler önüne sermektedir. Bu ve benzeri çalışmalar ise bahsi geçen ilişkinin ne durumda olduğu ve ne gibi durumlara evrilebileceği gibi öngörülerde bulunma noktasında son derece önemlidir. Alana ışık tutan bu gibi çalışmaların kapsamı ve kriterleri artırılarak ve alternatifleri üzerinde çalışılarak alandaki başka eksiklerin giderilmesi önemli olan diğer bir konudur. Ayrıca bilimsel yayıncılığın potansiyel olanaklarını görmek akademisyenleri daha da gelişmesi yönünde düşünmeye teşvik edecektir.

Yine ilgili alanyazında Türkiye’de akademik yayıncılığa dair çalışmaların sayıca az olması sebebiyle ulusal bilim ve araştırma performanslarının tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Açık erişime sahip dergiler, bilimsel yeterlilikleri, makale kalite ölçütleri, birçok niceliksel göstergelerle kıyaslamalar ve başka değişkenler açısından değerlendirmelere tabi tutan çalışmalar yapılabilir. Benzer özellikte çalışma konferans, kongre, sempozyum bildirimleri, teknik bilgi içeren raporlar, akademik içerikli kitaplar ve Türk menşeli olup yabancı dergilerde yayınlanan makaleler vb. her biri için ayrı ayrı gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda TÜBİTAK çatısı altında yapılmış olan süreli yayın kurultaylarının sürdürülmesi ve güçlendirilmesi ile bu kongrelerde akademik yayıncılığın tartışılacağı ortamların oluşturulması Türkiye’deki bilimsel yayıncılığın gelişimine önemli katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu tarz çalışmalar bilimsel yayın yapma davranışı konusunda rehber niteliği taşımaktadır. Yayın sayısındaki her geçen gün artış üzerine yine sorgulayıcı çalışmalar yapmak bilimsel yayın yapma politikasının eğilimlerini fark ettirecek ve tespit edilen eksiklere yönelik yapılan çalışmalar ve alınan kararlar ile yayın yapma davranışını olumlu yönde etkileyecektir.

Benzer çalışmaların Türkiye’de önemli bir konumda olan DergiPark açısından da birçok olumlu katkısı olacaktır. DergiPark projesi, bilimsel yayıncılığa yapmış olduğu onca olumlu etkiler açısından bakıldığında bir reform olarak nitelendirilmelidir. DergiPark ve benzeri akademik veri tabanı oluşturma gayretlerinin ulusal bilim politikamızı şekillendirici bir özellik taşıması, ulusal çıkarlar gözetilerek korunmasını ve geliştirilmesini gerektirir (Tamer, Övgün, Yalçıntaş, 2020). Dolayısıyla Dergipark’ın dergi seçim kriterlerini, hem ilk defa başvuran hem de yayın hayatına devam eden dergiler için daha sıkı ve tüm dergiler için eşit şekilde uygulaması sayesinde belli bir düzeydeki dergileri kabul ederek daha saygın bir konuma sahip olması sağlanacaktır.

Dergi standartlarının önemi, dijital ortamlardan vazgeçemediğimiz bu çağda ve bu şartlara paralel olarak bilimsel iletişimdeki önemi her geçen gün artmaktadır. Standartlaşma çalışmalarının esas ve temel amacı dergilerin kalite ve niteliğini artırmaktır. DergiPark platformu üzerinden Türkiye’deki standartlaşma planlarının ne durumda olduğuna dair yapılan bu çalışmaların kapsamlarının genişletilerek alana daha fazla katkı sağlanmalıdır. Akademik yayıncılığın günümüz durumuna yönelik betimleyici araştırmalar, geleceğine ilişkin daha net düşünme ve öngörülerde bulunma çabalarına katkıda bulunacak ilk adımlar statüsünde değerlendirilmeli ve bu yönde daha fazla yayın yapılmalıdır.

Gelecekte sınırsız veri saklama potansiyeliyle, kaynağa doğrudan yönlendiren atıf sistemleri, görüşmelerin videoları, anket dökümanları vb. materyallerin ekte sunulması gibi teknolojilere ulaşmak mümkün olabilecektir (Dönmez, Yurdakul, Taşmurat, 2020). Dolayısıyla bu öngörülerle ilgili yerinde değerlendirmelerde bulunmak, yeni gelişmeleri olumlu olumsuz tüm yönleriyle ele alabilmek bu günkü değişimi en iyi şekilde anlamakla mümkün olabilecektir. Bu çalışma bahsi geçen gereksinimi karşılayarak alana katkı sağlayacak çalışmalara zemin oluşturabilecek potansiyele sahiptir.

Ancak bu araştırmanın sayıtlıları ve sınırlılıkları dikkate alındığında, yukarıdaki değerlendirmelerin yalnızca DergiPark'taki bir kısım akademik dergileri ve çalışmanın kendi problemlerini yansıttığı göz önünde bulundurulmalıdır. Daha geniş kapsamlı ve ölçütlü araştırmalara gerek duyulduğu açıktır. Bu doğrultuda özellikle bilimsel dergilerle ilgili karşılaştırmalı incelemeler de yine Türkiye'deki bilimsel yayın ortamının nitelik ve niceliksel analizi ve yeterliliği konularında önemli sonuçları ortaya koyabileceği düşünülebilir. Bu araştırmanın bahsi geçen gereklilikleri gözler önüne sermede kendisinden sonra yapılabilecek çalışmalara ışık tuttuğu söylenebilir. Gelecek çalışmalar, özellikleri, farklı boyutları ve daha büyük örneklem kitleleri ile incelenbilirse elde edilen sonuçların genellenebilirliğine ve ilgili alanyazına değerli katkılar sağlanabilecektir.

Akademik dergiler içerisinde hakem denetimli olduğunu beyan edenlerin, hakem denetimli dergi olma kıstaslarına ne ölçüde uyduklarını ortaya çıkaran çalışmalar yapılabilir. Çalışma bir dergi üzerinden süreçsel gelişimini analiz eden nitelikte alana ışık tutabilir. Bu sayede yazar, editör ve imtiyaz sahipleri için tüm yayın süreci daha derli toplu ve somut verilerle sunularak sürecin gelişimine farklı bir açıdan da katkı olunabilir.

Önerilen tüm bu araştırmalar, Türkiye'de bilimsel paylaşım, iletişim ve gelişimin ilerlemesine dair müspet ve büyük adımlar atılmasına rehber niteliğindedir. Bilimsel dergilerin niceliksel göstergelerin analiz edilerek elde edilen sonuçların düzenli tekrarlanması ve sonraki çalışmalarda farklı veri tabanları ve farklı alanlarda yer alan çalışmaların incelenmesi mukayese imkanı sunacak, güncel eğilimlerin takibini sağlayacak ve alanda yaşanan gelişimi gözler önüne serme bakımından oldukça faydalı olacaktır.

Lisans Bilgileri

Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi'nde yayımlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in Electronic Journal of Education Sciences are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Bu çalışmada etik kurul onayı gerekmemektedir.

Kaynakça

- Al, U.(2008). *Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. Ankara.
- Budak Y.,Tıngay Ö., Küçüksaraç H. (2017). Sayısal Ortamlar ve Yayıncılığın Dönüşümü Bağlamında Türkiye'de Akademik Süreli Yayıncılık. *Online AcademicJournal of Information Technology*, Özel Sayı, 8(30).
- Çetinkaya, R. (2019). Eğitimde Bilimsel Yayın Etiğine Büyüyen Tehdit: Sahte Dergiler ve Kongreler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:50, 548-576.
- Kıyak S. (2019). Bilimsel Yayın. E-Dergi Yayıncılığı ve Türkiye Heteroptera Dergisi, 1(3).
- Küçük, E., M., Al, U., Olcay, E.,N. (2008). Türkiye'de Bilimsel Elektronik Dergiler. *TürkKütüphaneciliği Dergisi*, 22(3), 308-319.
- Odabaş, H., Odabaş, Y. (2012). Türkiye'de Akademik Açık Dergi Yayıncılığı ve Atatürk Üniversitesinde Açık E-Dergi Uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 47, 355-369.
- Seymen, O., Maltepe, S., Çonoğlu, S., Yılmaz, G., Şahin, B., Tetik, N., Köroğlu, Ö., Akyol, G. (2009). Türkiye'de Yayımlanan Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergilerinin Profili: Marmara ve Ege Bölgesi Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), s.281-301.
- Sezen, U., Soydal, İ. (2012). Türkiye'nin Bilimsel Yayınlarının Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi, Ankara.
- Tamer, Y. H., Övgün B., Yalçıntaş A. (2020). Akademik Büyük Veri ve Bilimsel Bilgi Üretimi: DergiPark Örneği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 93-110.
- Ulu, S., Akdağ, M. (2015). *Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili: Selçuk İletişim Dergisi Örneği*, 9(1), 5-21.
- Vurucu, İ. (2019). Bilimsel Araştırma-Yayın Etiği ve Akademik Teşvik. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 23(8), 247-295.
- Yenikurtuluş, H. (2007). Üniversite Kütüphanelerinde Elektronik Bilgi Kaynaklarına Dayalı Yararlandırma Hizmeti: İstanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi Uygulama Örneği (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı.